

Список літератури

1. Unicode Standard Annex #29: Unicode Text Segmentation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unicode.org/reports/tr29/>. — Назва з екрана.
2. Автоматична обробка тексту [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://aot.ru/>. — Назва з екрана.
3. Леонтьева Н.Н., Система французско-русского автоматического перевода (ФРАП): лингвистические решения, состав, реализация: Сб. науч. трудов / Моск. пед. ин-т иностр. языков. — 1986 [на обл.: 1987]. — Вып. 271 МП и ПЛ [Вып. 21]. — С. 6—25
4. Надутенко М. В. Віртуалізовані лексикографічні системи та їх застосування у прикладній лінгвістиці [Текст]: дис. канд. техн. наук : 10.02.21 / Надутенко Максим Вікторович ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2016. — 284 с. : рис.
5. Проект ООО «ЭР СИ О» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rco.ru/?page_id=4416. — Назва з екрана.
6. Седунов А. А. Модель графематического анализа в системе обработки естественного языка // Вестник Воронежского государственного университета. — 2007. — № 2. — С. 69—66
7. Широков В.А. та ін. Корпусна лінгвістика /В.А. Широков, О.В. Бугаков, Т.О. Грязнухіна, О.М. Костишин, М.Ю. Кригін; НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. — К.: Довіра, 2005. — 472 с.

Ксенія Тараненко

Університет митної справи та фінансів

ФУНКЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АНТОНІМІВ У КОМУНІКАЦІЇ

Пріоритетною тенденцією розвитку мовознавства ХХІ ст. є вивчення одиниць, що закріпилися в мові, однак повною мірою реалізуються лише в мовленні, перебуваючи в постійній залежності від особистості мовця. Усе частіше мовознавці звертаються до вивчення прагматичних особливостей мовних одиниць, оскільки їхні значення в лінгвальній системі та в процесі комунікації істотно відрізняються. Через це спостерігається певне зміщення

акцентів і у вивченні антонімії – від загальномовного плану до конкретно-мовленнєвого її втілення, у зв'язку із чим вивчається прагматичний, прихований, функційний потенціал антонімів української мови.

Антоніми, як і будь-які мовні одиниці, характеризують не лише реальне відбиття дійсності, а й приховують у своєму значенні потенційний аспект, за допомогою якого реалізується здатність одиниці мови виконувати певне призначення. Спілкувальники у процесі комунікації вживають антоніми не лише з метою передачі фактичної інформації, а й з метою впливу на розум та почуття один одного. Завдяки вказаним особливостям семантичної структури та можливим способам комбінування з іншими мовними одиницями в потоці мовлення, антоніми допомагають мовцю в найефективніший спосіб вплинути на адресата завдяки комунікативним та особистісним смислам [4]. Отже, визначаємо здатність антонімів здійснювати цілеспрямований вплив на адресата інформації як прагматичний потенціал (прагматику) антонімії.

Прагматичний потенціал антонімів можна інтерпретувати як “звернутий” функційний потенціал, що охоплює первинні та другорядні функції. Первинною функцією є вплив на інтерпретацію повідомлення адресатом інформації, як другорядні функції виділяємо такі:

1. Функція привертання уваги адресата: антоніми водночас є широковживаними та стилістично виразними, насиченими очевидною емоційністю, що й має привертати увагу адресата до основної інформації висловлення: *Сердечні пристрасті якось оминали наше з Василем тривання. Він був (Царство йому Небесне) у міру палкий, у міру стриманий* [2, с. 63]. Використана антонімічна пара *палкий – стриманий* дає виразнішу характеристику особи, привертає увагу адресата до збалансованості суперечностей, ніж уживання одиничного прикметника *помірний*.

2. Функція акцентуації комунікативно значущих елементів висловлення, що тісно пов'язана з функцією привертання уваги адресата, оскільки виділяються найбільш значущі, істотні характеристики, які в образній формі має отримати адресат: *Ти прибуваєш, як неочікувана повинь, – і тягнеш у чорні*

глибини, у коловороти, в западини – і я чую, що пропадаю в них, наче **біла** камінна солотвинська сіль [2, с. 4]. Антоніми *чорні* – *біла* підкреслюють та увиразнюють використану в реченні образну опозицію.

3. Функція компресії інформації: антоніми у складі фразеологічних одиниць можуть бути взірцем мовної економії, часто сприяють компресії інформації, що в мовленнєвій діяльності може бути виражена алегорично. Наприклад: *Про страх божий, який людина повинна відчувати, так би мовити, денно іночно?* [3, с. 62] або *То був якийсь красунчик, ні **те** ні **се*** [1, с. 409]. Об'єктивно наявні та соціально закріплені значення антонімів у складі фразеологізмів очевидні, що дає змогу використовувати їх як сигнали комунікативного смислу.

Досліджуваний матеріал дає змогу зробити висновок, що антоніми є одним з дієвих засобів здійснення прагматичної спрямованості висловлення. Їхнє використання дозволяє підвищити ефективність донесення адекватної інформації від адресанта до адресата й відповідно забезпечити очікуване трактування інформації. Залежно від комунікативних завдань вони можуть виконувати різні прагматичні функції, що спираються на основні семантичні процеси.

Список літератури

1. Костенко Ліна. Записки українського самашедшого / Ліна Костенко. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011 – 416 с.
2. Матіос М. Чотири пори життя / Марія Матіос. – Львів : “Піраміда”. – 2009. – 293 с.
3. Сняданко Н. Гербарій коханців / Наталка Сняданко; передм. Ю. Іздрика. – Харків: Книжковий клуб “Клуб сімейного дозвілля”, 2011. – 272 с.
4. Тараненко К. В. Прагматичний вплив на адресата засобами антонімічної системи української мови / К. В. Тараненко // Український смисл : наук. зб. за ред. проф. І. С. Попової. – Д. : Ліра, 2014. – С. 93–110.